

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ

УДК [81'38:001.891]:316.77

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2026.1.2/26>**Білоконенко Л. А.**<https://orcid.org/0000-0001-9329-1852>

Криворізький державний педагогічний університет

АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

У статті здійснено теоретичне осмислення академічного письма як форми соціально зумовленої наукової комунікації, що функціонує в межах інституційно та дисциплінарно організованого академічного простору. Проблема дослідження полягає в обмеженості традиційного потрактування академічного письма як нейтрального інструменту трансляції об'єктивного знання, що зосереджується переважно на нормативно-стилістичних і жанрових параметрах наукового тексту та недостатньо враховує його соціальну, комунікативну й інституційну зумовленість. Актуалізується потреба переосмислення академічного тексту як простору взаємодії між автором, науковою спільнотою та інституціями легітимізації знання.

Метою статті є теоретичне обґрунтування академічного письма як форми соціальної комунікації та виявлення його ролі в процесах інституційної, дисциплінарної й соціальної координації наукового знання.

Акцентовано, що академічне письмо є багатовимірним соціально-комунікативним феноменом, у якому поєднані когнітивні процеси породження знання, мовні стратегії його репрезентації та соціальні механізми визнання в науковій спільноті. Показано, що інституційні норми, система рецензування, жанрові конвенції, дисциплінарні традиції та практики покликання безпосередньо впливають на організацію академічного тексту, визначають характер аргументації, модальність викладу, ступінь авторської експлікації та способи позиціювання дослідника. Обґрунтоване положення про академічне письмо як простір соціального узгодження наукового знання, у межах якого індивідуальні результати дослідження трансформуються в колективно визнані наукові смисли через дискурсивні та інституційні механізми. Соціальна координація забезпечує перехід від мови особистих спостережень на мову суспільно значущих фактів. Через систему жанрових вимог академічне письмо формує спільне наукове поле, у якому текст виступає продуктом соціальної взаємодії й відповідальним актом комунікації.

Новизна авторського аналізу полягає в поєднанні соціолінгвістичного, дискурсологічного та інституційного підходів до академічного письма, що дає змогу розглядати науковий текст і як продукт інтелектуальної праці автора, і як форму соціальної взаємодії, й інструмент регуляції наукового простору.

Ключові слова: науковий дискурс, академічний текст, автор, соціальна взаємодія, інституційна комунікація, дисциплінарні норми, соціальне узгодження наукового знання.

Постановка проблеми. Академічне письмо традиційно розглядають як інструмент фіксації і трансляції знання, спрямований на репрезентацію результатів дослідницької діяльності у стандартизованій текстовій формі. Такий підхід акцентує на інформативній функції наукового тексту, його логічній побудові, термінологічній

точності та відповідності ustalеним жанровим нормам. Водночас він звужує аналітичний потенціал дослідження, оскільки залишає поза увагою соціальні механізми, які визначають мовну організацію, прагматичні параметри й комунікативний напрям наукового викладу. У межах суто інформаційної парадигми академічний текст постає

як нейтральний носій знання, тоді як його соціальна зумовленість, інституційна регламентованість і характер взаємодії з науковою спільнотою залишаються частково представленими. Проблемність такого потрактування полягає в тому, що академічне письмо фактично функціонує не лише як форма передавання відомостей, а як специфічний тип соціальної взаємодії, інтегрований у систему наукових інституцій, дисциплінарних спільнот і комунікативних очікувань. Створення академічного тексту завжди передбачає орієнтацію на адресата, який репрезентує певний науковий загал, поділяє або заперечує якісь дані, оцінює коректність аргументації та прийнятність мовних рішень. Відтак академічне письмо є формою соціально опосередкованої комунікації, у межах якої знання не лише повідомляють, а й узгоджують, легітимізують, інтерпретують та інституційно закріплюють. Воно функціонує як регламентована практика, де мовні засоби виконують інтерактивну функцію, забезпечують коректність наукового діалогу й підтримку комунікативної рівноваги в науковому середовищі. Усвідомлення цієї природи важливе для адекватного опису сучасного наукового стилю.

Актуальність цієї праці зумовлена потребою переосмислення статусу академічного тексту в умовах трансформації сучасної наукової комунікації. Зростання ролі міжнародних стандартів публікаційної діяльності, посилення інституційного контролю за науковим письмом, формалізація жанрових вимог і конкуренція змінюють і структуру академічного тексту, і способи соціальної взаємодії, які він опосередковує. Текст постає простором взаємодії автора з колегами, редакціями, рецензентами та потенційними читачами, що зумовлює специфічні стратегії позиціонування, аргументації, дистанціювання. За цих умов його розгляд поза соціальним тлом методологічно обмежений. Наш підхід дає змогу виявити соціально зумовлені механізми організації академічного тексту, окреслити роль інституційних норм і дисциплінарних очікувань у формуванні наукового викладу, що доповнить традиційні лінгвостилістичні описи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику академічного письма в українському мовознавстві розробляють у системі функціонально-стилістичного, комунікативного та дидактичного підходів, у кордонах яких науковий текст інтерпретують як нормативно впорядкований різновид писемного мовлення. Стилісти концептуалізують науковий стиль як функціо-

нальний різновид літературної мови зі своїми підстилями, жанрами, нормами текстотворення, проте соціальну взаємодію автора з науковою спільнотою оцінюють переважно через категорії нормативності й коректності. Цей підхід простежуємо у працях Н. Бабич, Н. Костусяк, О. Семенов, Л. Шулінової, С. Щербини [1; 5; 8; 11; 12], увага яких зосереджена на мові наукового тексту, але інституційні та статусні чинники текстотворення не акцентовані. У розвідках з академічної комунікації (О. Попович, В. Кліменкова; Н. Ткачова, А. Ткачов, В. Байдала, Я. Чирва [7; 9]) академічне письмо осмислюють не лише як продукт, а як складник професійної компетентності особи. Соціальний вимір переважно редукується до педагогічного контексту й нормативних вимог, тоді як система взаємодії з рецензентами, науковими інституціями і спільнотами залишається поза увагою. У дослідженнях О. Горошкіної, С. Карамана; А. Козинця, С. Ягодзінського [2; 4], присвячених формуванню мовної компетентності, чітко окреслюється адресатна орієнтація наукового тексту, яку трактують як дидактичний параметр, а не прояв соціального позиціонування автора. Окремий напрям – розгляд інтертекстуальності, цитування, аргументації (Н. Доронкіна, І. Шевченко; Н. Ярошенко, А. Жарінова [3; 10; 13]), де академічне письмо постає як форма діалогічної взаємодії з попереднім знанням й науковою традицією на рівні текстових зв'язків і стилістичних прийомів.

Тож відсутність моделі, що поєднувала б мовну будову академічного тексту з параметрами соціальної взаємодії, визначає актуальність нашої праці, наукова новизна якої полягає в концептуалізації академічного письма як форми соціально зумовленої комунікації, а не лише інструменту трансляції знання.

Постановка завдання. Мета розвідки – теоретичне осмислення академічного письма як форми соціально зумовленої комунікації. Завдання: 1) пояснити доцільність розгляду академічного письма як об'єкта соціально орієнтованого аналізу; 2) окреслити роль академічного тексту в інституційній і дисциплінарній системі; 3) умотивувати функціональне навантаження академічного тексту у просторі соціального узгодження наукового знання.

Виклад основного матеріалу

1. Академічне письмо як об'єкт соціально орієнтованого аналізу. У традиції лінгвістичного осмислення наукового стилю академічне письмо тривалий час розглядали як інструмент репрезентації і трансляції об'єктивного знання, що зумо-

вило домінування інформативної моделі наукового тексту, у межах якої мовні засоби інтерпретували як нейтральні, позбавлені виразної соціальної маркованості. Такий підхід у межах функціонально-стилістичної парадигми сприяв кодифікації норм наукової мови, уточненню її жанрової специфіки та виробленню стандартів коректності, однак звизив аналітичне поле розвідок, оскільки фактично усунув соціальні параметри текстотворення.

Сучасне мовознавство, позначене дискурсологічними, прагматичними й соціолінгвістичними рисами, актуалізує переосмислення академічного письма як соціально-комунікативної практики, що функціонує в межах наукового дискурсу. У цьому контексті воно постає не лише як продукт індивідуальної когнітивної діяльності автора, а як результат взаємодії між суб'єктами наукової комунікації, опосередкованої нормами, жанровими вимогами й соціальними очікуваннями академічної громади. Це дає змогу трактувати його як соціально зумовлений феномен, у якому мовні рішення автора встановлені не тільки логікою дослідження, а й потребою інтегрувати свій доробок в соціально значуще знання. Академічне письмо досягається як складний семіотичний простір, де автори реалізують стратегії аргументації, позиціонування та легітимізації власних ідей. Наукова спільнота не лише сприймає інформацію, а й оцінює її відповідність усталеним методологічним і комунікативним нормам, теоріям, що передбачає урахування соціального контексту створення тексту. Академічне письмо стає формою соціальної взаємодії, у межах якої автор прогнозує реакцію адресата, моделює траєкторію витлумачення тексту та коригує ступінь пояснення власної позиції.

Соціально орієнтований аналіз передбачає урахування інституційних чинників, що регулюють наукову комунікацію, зокрема вимог до структури, цитування, стандартів аргументації та форм репрезентації результатів. Ці чинники не зовнішні щодо тексту, адже вони безпосередньо впливають на його мовну організацію, визначають стиль викладу, ступінь авторської експлікації та характер взаємодії з попереднім знанням. У такій площині текст функціонує як інституційно маркований комунікативний продукт, де соціальні норми академічного середовища трансформуються в певні мовні стратегії.

Питомої ваги набуває й питання авторської присутності. Сучасні наукові праці дедалі частіше беруть до уваги взаємозв'язки між авторським «я» і дискурсивними стратегіями об'єктивності, зважають на мовні засоби, які реалізують авторську

позицію [6]. Однак акцентуємо й соціально орієнтований вияв, що передбачає бачення «я» автора як сторони комунікації в соціальній групі «науковці». Автор обирає терміни й аргументи, втілює свою інтенцію в певних модальних формах, структурно організовує текст, тобто він присутній у тексті, модуси якого впливають на соціальні стандарти наукового стилю.

Тож академічне письмо – це множинний об'єкт, у якому поєднуються когнітивні процеси породження знання, комунікативні стратегії його репрезентації та соціальні механізми легітимізації в науковій спільноті.

2. Академічний текст в інституційній і дисциплінарній системі. Інституційний вимір реалізується через стандартизацію й регламентацію тексту. Наукові установи формують коло очікувань, якому має відповідати текст. Цю відповідність контролює модель рецензування – «інституційний фільтр». В умовах зростання публікаційної активності роль рецензента є критичною, без механізму незалежного експертного оцінювання академічне середовище втратило б здатність до саморегуляції та відбору валідного матеріалу. Попри можливу суб'єктивність, рецензування постає ефективним методом забезпечення об'єктивності змісту. Рецензування – це не просто етап технічної перевірки, а складна наукова практика, що підтримує життєздатність академічної системи. З інституційної позиції наукові видання використовують цей механізм для підтримки свого статусу. Успішне рецензування підтверджує високий рівень експертизи, а рецензент стає уповноваженим представником інституції, який визначає, чи відповідає текст стандартам та заслуговує на включення до офіційного корпусу знань. Текст, що проходить крізь цей фільтр, набуває інституційного схвалення, а оприлюднення у виданнях, що мають фахову реєстрацію, підвищують академічний капітал автора.

Авторський продукт вибудовується як одиниця обміну в академічній спільноті, де важливі індекси цитувань та академічна репутація, що корелює з трансформацією соціальної ролі автора, перетворює його з автономного дослідника на суб'єкта соціальних відносин. У к. ХХ ст. П'єр Бурдьє висунув концепцію, у якій розглядав академічний капітал як форму символічної влади [14]. Коли автора визнають інші науковці, він здобуває право голосу й отримує своє місце в ієрархії наукового союзу. І кожна наступна інституційно схвалена академічна праця зміцнює його статус, робить активним учасником соціальної динаміки знання. Накопичений академічний капі-

тал дає змогу посісти позицію лідера (вплив на формування наукових перспектив), експертного арбітра (рецензент, редактор, член наукової ради, член спеціалізованої вченої ради), що покладає на науковця відповідальність за підтримання високих стандартів якості. Тому соціальна роль автора в накопиченні академічного капіталу не обмежена власним успіхом, а вписана в мережу його інституційних обов'язків.

Інституційна взаємодія також позначається через жанрову систему. Дисертації, монографії, наукові статті, тези доповідей – це не просто жанри викладу матеріалу, а інституціалізований ритуал комунікації. Кожен жанр має суворі вимоги до структури, покликань та мовного оформлення. Інституція сприймає порушення цих конвенцій як ознаку професійної некомпетентності.

Дисциплінарна взаємодія виявляється у формуванні та підтриманні кордонів між різними галузями знань, кожна з яких має свій поняттєво-категорійний апарат, методологію, історично сформовані підходи, школи чи системи поглядів. Вибір термінології, мовних прийомів ідентифікує автора в межах галузі, сигналізує колегам про приналежність до певної наукової школи. Водночас текст виступає засобом галузевого розмежування, коли те, що є переконливим аргументом, наприклад, у філології чи соціології, сприймається як недостатній у фізиці чи математиці. Однак в академічному просторі є й міжгалузеві дослідження, що потребують від автора уважного ставлення до різних методологій. Текст повинен бути зрозумілим представникам різних галузей, але при цьому не втрачати наукової точності. Функціонування тексту в міжгалузевому полі демонструє здатність науки до адаптації, де академічне письмо проявляється як інструмент трансляції концептів з однієї галузі в іншу.

Взаємодія між автором та науковою спільнотою реалізується й через систему цитувань. Покликання на праці інших науковців – це спосіб вписати власний текст у попередній науковий досвід. Академічний текст через цитування створює мережу інтелектуальних зв'язків, а кількість та якість покликань свідчать про ступінь інтеграції дослідника в наукове поле. Побіжно постає й питання про етичний вимір інтертекстуальності, академічну добросовісність, боротьбу з плагіатом. Редакції впроваджують кодекси етики та комісії з добросовісності, етичні зобов'язання редакторів і рецензентів, здійснюють експертну перевірку текстів, що є бар'єром для недобросовісності.

Але не завжди все так добре. З погляду соціології науки, цитування – це соціальний жест, що вибудовує карту відносин, ієрархій й лояльності всередині наукового загалу. Цитування працює як система розпізнавання «свій – чужий», бо коли автор обирає, на кого покликатися, він заявляє про свою приналежність до певної наукової школи. А оскільки наука існує завдяки мережам взаємодії, то з'являються неформальні групи вчених, які цитують один одного. Так накопичується соціальний капітал: автор цитує колегу й підвищує його видимість та авторитет, а колега цитує у відповідь, що зміцнює соціальні зв'язки у групі. Цитування – це й розподіл влади в науці. Є тексти чи автори, посилення на яких ритуальне, щоб науковий доробок сприйняли. Список літератури показує, хто в цій галузі лідер, а цитування демонструє соціальну послідовність у науці. Тому цитування – це не просто джерела, це соціальна мова, якою вчені домовляються про авторитети, кордони спільнот і правила.

Цифровізація сучасної науки вносить нові нюанси в інституційну та дисциплінарну взаємодію. Відкритий доступ видань, репозитарії та цифрові ідентифікатори (doi) змінюють способи розповсюдження та виявлення тексту. Інституції змагаються за видимість своїх текстів у глобальному цифровому просторі. Дисциплінарні межі стають більш проникними, оскільки алгоритми пошуку забезпечують легший пошук релевантної інформації.

Підсумовано: академічний текст є продуктом інституційних стандартів та інструментом дисциплінарної ідентифікації.

3. Академічний текст у просторі соціального узгодження наукового знання. Науковий факт стає тлом, де особиста думка автора трансформується в колективно визнану істину, тільки через механізми соціальних переговорів.

Процес соціального узгодження знання починається на етапі підготовки тексту, коли автор обирає певні стратегії викладу та зважає на очікування спільноти. На цій стадії академічне письмо виконує роль епістемологічного фільтра, бо дослідник не просто описує факти, а вибудовує аргументацію, яка повинна відповідати нормам доказовості, логічності й об'єктивності. Ці норми є результатом соціальної конвенції вчених: вибір термінів, покликання на певні праці науковців, застосування уніфікованих текстових структур стають виявом визнання та підпорядкування цим угодам. Без такої відповідності текст не буде сприйнятий як валідний, а викладені факти не отримають узгодження.

Одним із центральних механізмів узгодження знання в академічній сфері є рецензування, яке вважаємо інституціалізованою формою соціальних переговорів. Під час взаємодії автора та рецензента відбувається уточнення змісту та меж застосування наукового твердження. Рецензент виступає ніби представником «іншої» наукової спільноти, бо висуває вимоги до уточнення методів, доповнення доказової бази, перегляду висновків тощо. Автор, коли реагує на ці вимоги, фактично йде на компроміс між своєю ідеєю та досвідом рецензента. Унаслідок оприлюднена праця стає продуктом колективної інтелектуальної праці, навіть якщо вона підписана одним іменем – автора.

Соціальна координація виявляється й через ієрархію наукових видань та видавництва. Публікації в журналі з високим рейтингом означає, що знання пройшло найбільш суворі процедури соціального контролю та отримало схвалення. Такий текст стає знанням, яке більше не потребує доведення і приймається як аксіома для подальших досліджень. Соціальне узгодження в такому разі досягає повної реалізації: текст стає частиною галузі, на нього покликаються вже без детального аналізу методології першоджерела.

Важливу роль у соціальному узгодженні відіграє риторика академічного письма. Попри думку про нейтральність наукової мови, вона наповнена стратегіями аргументації, щоб зробити знання прийнятним. Використання риторики непрямої авторської присутності без порушень вимог об'єктивності, що виявляється не категоричними *я думаю чи я впевнений*, а опосередкованими (*важко сказати, доведено, умотивовано, обґрунтовано, спробуємо довести* тощо) твердженнями, зберігає дистанцію між автором і тезою, створює простір для діалогу, у якому адресат-читач відчуває себе залученим у процес верифікації. Соціальна координація відкривається через здатність автора вписати свою ідею в сучасний контекст знання так, щоб вона не руйнувала його основи, а органічно доповнювала й розвивала.

Простір академічного письма є місцем розв'язання наукових конфліктів. Публікація критичних зауважень, відповіді на них, статті-дискусії відкривають шлях науковій спільноті до публічних переговорів щодо істинності тих чи тих ідей. Сучасні цифрові трансформації (відкриті препринти, рецензування після публікації) розширюють простір соціального узгодження, роблять його більш прозорим і швидким. Є змога миттєво коментувати й обговорювати тексти в мережі,

залучати експертів, аби досягнути консенсусу чи виявити реальні хиби. Безперечно, такий процес має відбуватися з дотриманням правил академічного етикету, аби гарантувати соціальну цілісність науки. І немає жодного значення, то цифрова версія текстової інформації чи друкована, академічне письмо зберігає свою сутність як засобу соціальної легітимізації.

Соціальне узгодження передбачає й механізми метакомунікації, за допомогою яких автор керує сприйняттям тексту й спрямовує інтерпретаційну діяльність читача. Метатекстуальні елементи пояснюють структуру доробку, логіку аргументації, межі застосування отриманих результатів, виконують функцію когнітивного посередництва між індивідуальним мисленням автора та колективними очікуваннями. Завдяки цим елементам текст стає прозорішим для адресата, що полегшує процес узгодження наукових смислів.

Мовні бар'єри й домінування англійської мови теж впливають на процес соціальної координації у глобальному вимірі. Панування англійської мови як сучасної наукової мови створило унікальну ситуацію в історії науки. З одного боку, це спростило світову комунікацію й дослідники з різних країн швидко обмінюються ідеями, з іншого, процес спричинив нерівність, коли мова стала фільтром у соціальному узгодженні знання. Процес оприлюднення статті через рецензування в англійськомовних виданнях часто перетворюється на оцінку авторського рівня володіння мовою, а не наукової якості дослідження. Англійська мова диктує певний стиль побудови аргументації, має наукові традиції, що передбачають іншу структуру тексту (наприклад, більш розгалужену). При перекладі складної наукової думки автори спрощують свій текст, обирають нейтральні слова, аби уникнути ризику бути незрозумілими, втрачають смислові нюанси й точне формулювання концептів, змінюють терміни, які мають культурне та філософське коріння в рідній мові, що робить дискусію менш глибокою. Рецензенти мають упередження через те, що в тексті є граматичні помилки або нетипові для носіїв мови конструкції, і з тим перекладають своє враження від мови автора на якість самої праці. Замість обговорення змісту автор і рецензент редагують текст, що уповільнює процес легітимізації знання для не-носія мови й потребує додаткових ресурсів.

Першість англійської мови формує ієрархію, де знання, представлене для наукової спільноти цією мовою, вважають основним і визначальним, а знання іншими мовами будуть лише периферійними.

Відбувається ігнорування локальних наукових змістів, і вагомі праці, опубліковані національними мовами (наприклад, українською чи іспанською) залишаються осторонь, невидимі для світової спільноти. Дослідники, які мають серйозні наукові ідеї, але не мають якісної мовної підготовки, виштовхуються на периферію.

Англомовні автори переважно цитують інші англомовні праці, і вчені, які вільно володіють англійською, швидше накопичують академічний капітал. Створюється замкнута система, де інформація циркулює всередині однієї мовної групи, посилює її домінування та ігнорує альтернативні підходи. Соціальне узгодження знання стає привілеєм певної групи людей, а мова – маркером елітарності. Цей процес є причиною того, що знання існує без урахування певної частини даних. Неангломовні дослідники змушені підлаштовувати не лише стиль, а й проблематику під англомовні видання, ігнорувати національний науковий ракурс на користь популярних тем, аби бути почутими.

Ми не можемо сказати, що наукова спільнота не намагається подолати ці бар'єри. Попри супротив і тиск спільнота виробляє механізми компенсації. Це й використання штучного інтелекту для редагування текстів, що дає змогу вирівнювати шанси дослідників. І рух за багатомовність, ініціативи, що закликають до оцінки наукових праць незалежно від мови публікації. І підтримка національних наукових мов. Безперечно, хороші механізми. Але що робити з алгоритмічною логікою Scopus та Web of Science, згідно з якою перевагу отримують відомі та часто цитовані автори, а системи ранжування баз даних частіше пропонують користувачам роботи з високими показниками цитованості. Популярні тексти стають ще популярнішими, а нові дослідження залишаються на периферії. Відповідь молодих науковців: цитувати визнаних авторитетів навіть тоді, коли їхні праці мають опосередковане відношення до теми, щоб вписати власний текст в алгоритм. Чи з географічним та лінгвістичним аспектом алгоритмів Scopus та Web of Science, які також визначають соціальні стратегії науковців. Історично ці бази орієнтовані на англійськомовні видання, що змушує авторів із неангломовних країн переорієнтовувати свою систему цитування на певні джерела. Ці дії спричиняють ігнорування локальних наукових контекстів та національних дослідницьких традицій, оскільки покликання на місцевих авторів не дає приріст міжнародних метрик. Соціальна стратегія автора в такому разі – свідоме дистанціювання від

регіональної науки на користь глобальних мереж.

Англійська мова як інструмент узгодження знання забезпечує швидкість його подання, але забирає різноманітність. Вона створює ілюзію глобального консенсусу, який реально є згодою лише англомовної частини світу. Для справжнього прогресу наука має прагнути до інклюзивності, де мовна компетентність не буде передумовою визнання наукової істини.

Ще один складник соціального узгодження в академічній сфері – етичний. Довіра є соціальним підмур'ям науки, а текст єдиним доказом того, що автор діяв чесно та відповідально. Коли науковець публікує результати свого дослідження, він вступає в етичні відносини з усіма членами спільноти, гарантує вірогідність наданої інформації. Порушення цього договору через плагіат або фальсифікацію руйнує механізм соціального узгодження, оскільки робить текст непридатним для використання іншими дослідниками.

На завершення розгляду цього питання зазначимо, що академічне письмо, як простір соціального узгодження наукового знання, є гарантом існування науки як колективної справи. Воно робить індивідуальне знання загальнодоступним ресурсом, забезпечує перехід від мови особистих спостережень на мову суспільно значущих фактів. Через систему жанрових вимог, риторичних стратегій, цитувань та рецензування академічне письмо формує спільне смислове поле. Розуміння тексту як продукту соціальної взаємодії дає змогу науковцям усвідомлено ставитися до своїх дій, які є відповідальним актом комунікації. Здатність авторів доносити свої ідеї у формі, яка сприяє соціальному узгодженню, це фактор успіху в науці.

Висновки. Академічне письмо – соціально зумовлене мовленнєве явище, функціонування якого не прирівнюємо лише до передавання наукової інформації. Воно охоплює процеси вироблення, легітимації та узгодження знання в межах наукової спільноти, формується під впливом інституційних, дисциплінарних і комунікативних чинників, які визначають не лише його жанрові параметри, а й способи репрезентації наукової думки. Огляд такого тексту передбачає відхід від суто інформативної моделі й урахування статусу соціально орієнтованого мовознавчого об'єкта, інструмента соціальної координації, а не нейтрального носія знання. Інституційні норми, традиції та очікування наукової спільноти впливають на організацію тексту, зумовлюють вибір стратегій аргументації, модальних засобів, форм адресації та метатекстуальних маркерів. Дисциплінарна вза-

емодія виявляється у формуванні та підтриманні кордонів між різними галузями знань. Академічне письмо також функціонує як простір соціального узгодження наукового знання, у якому мовні й дискурсивні засоби виконують роль механізмів інтрасуб'єктивної координації, спрямованої на досягнення консенсусу щодо змісту, значущості й наукової валідності результатів. Такий аспект поглиблює уявлення про його роль у сучасній науковій комунікації, створює теоретичну основу для подальших описів взаємодії мови, знання й соціальних структур.

Список літератури:

1. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови : навч. посіб. Львів : Світ. 2003. 432 с.
2. Горошкіна О., Караман С. Формування риторичної компетентності майбутніх учителів на міждисциплінарних засадах. *Наукові інновації та передові технології (Серія: «Державне управління», «Право», «Економіка», «Психологія», «Педагогіка»)*. 2023. Т. 4. Вип. 18. С. 357–370. DOI [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-4\(18\)-357-370](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-4(18)-357-370).
3. Доронкіна Н. Прагматичні функції аргументації у науковому дискурсі. *Наукові записки. Серія: філологічні науки*. 2013. Вип. 118. С. 220–223.
4. Козинець А., Ягодзінський С. Академічна культура та доброчесність здобувачів як компетентісна складова їх професійного розвитку. *Інноваційна педагогіка*. 2024. Т. 77. С. 17–22. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/77.2>.
5. Костусяк Н. М. Динамічні процеси в українському науковому мововираженні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2025. Том 36 (75). № 4, ч. 1. С. 50–55. DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.4.1/09>.
6. Писарська Н., Заверющенко М., Лухіна М. Семантико-синтаксична організація наукового стилю. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2023. Том 34 (73). № 5. С. 24–29. DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2023.5/05>.
7. Попович О., Кліменкова В. Наукова етика і проблеми цілеспрямованого формування здорового дослідницького середовища. *Наука та наукознавство*. 2022. Вип. 2 (116). С. 3–11. DOI <https://doi.org/10.15407/sofs2022.02.003>.
8. Семенов О. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ : Академія, 2010. 215 с.
9. Ткачова Н., Ткачов А., Байдала В., Чирва Я. Опанування майбутніми педагогами норм наукової етики й академічної доброчесності в процесі освітньої комунікації. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*. 2025. № 9. С. 122–126. DOI <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2025-9-20>.
10. Шевченко І. Наукове мовлення: лінгвістичні і педагогічні аспекти. *Наукові записки Малої академії наук України*. 2024. № 2 (30). С. 137–148. DOI <https://doi.org/10.51707/2618-0529-2024-30-14>.
11. Шулінова Л. Жанрова диференціація наукового стилю сучасної української літературної мови. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2005. Вип. 11. С. 79–84.
12. Щербина С. Науковий стиль у системі стильової диференціації сучасних літературних мов. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 9: Сучасні тенденції розвитку мов*. 2018. Вип. 16. С. 261–268.
13. Ярошенко Т., Жарінова А. Наукове цитування: історичний і теоретичний ландшафт. *Наука та наукознавство*. 2023. № 3 (121). С. 41–67. DOI <https://doi.org/10.15407/sofs2023.03.041>.
14. Bourdieu P. The forms of capital. *Handbook of theory and research for the sociology of education*. New York: Greenwood press, 1986. Pp. 241–258.

Bilokonenko L. A. ACADEMIC WRITING IN THE SYSTEM OF SOCIAL INTERACTION

The article provides a theoretical understanding of academic writing as a form of socially conditioned scientific communication that operates within the framework of an institutionally and disciplinarily organised academic space. The problem of the study lies in the limitations of the traditional treatment of academic writing as a neutral tool for the transmission of objective knowledge, which focuses mainly on the normative-stylistic and genre parameters of the scientific text and fails to sufficiently account for its social, communicative, and institutional conditioning. The need to rethink the academic text as a space for interaction between the author, the scientific community and institutions of knowledge legitimisation is highlighted.

The article aims to theoretically substantiate academic writing as a form of social communication and identify its role in the processes of institutional, disciplinary and social coordination of scientific knowledge.

It is emphasised that academic writing is a multidimensional socio-communicative phenomenon that combines cognitive processes of knowledge generation, linguistic strategies for its representation, and social mechanisms of recognition within the scientific community. It is shown that institutional norms, the review system, genre conventions, disciplinary traditions and practices of calling directly affect the organisation

of an academic text, determine the nature of argumentation, the modality of presentation, the degree of authorial explication and the ways of positioning the researcher. The position on academic writing as a space of social coordination of scientific knowledge, within which individual research results are transformed into collectively recognised scientific meanings through discursive and institutional mechanisms, is substantiated. Social coordination ensures the transition from the language of personal observations to the language of socially significant facts. Through a system of genre requirements, academic writing forms a common scientific field in which the text acts as a product of social interaction and a responsible act of communication.

The novelty of the authorial analysis lies in the combination of sociolinguistic, discourse and institutional approaches to academic writing, which allows us to consider the scientific text both as a product of the author's intellectual work and as a form of social interaction and a tool for regulating the scientific space.

Keywords: *scientific discourse, academic text, author, social interaction, institutional communication, disciplinary norms, social coordination of scientific knowledge.*

Дата першого надходження статті до видання: 25.01.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.02.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.04.2026